

Väliskomisjon

2022/2025(INI)

16.6.2022

ARVAMUS

Esitaja: väliskomisjon

Saaja: kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

soovituste kohta läbirääkimisteks Euroopa Liidu ja Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei Organisatsiooni (Interpol) vahelise koostöölepingu üle (2022/2025(INI))

Arvamuse koostaja: David Lega

PA_NonLeg

ETTEPANEKUD

Väliskomisjon palub vastutaval kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 88 ja 218,
- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, eriti selle artiklit 49,
- võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni, eriti selle artiklit 9,
- võttes arvesse Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei Organisatsiooni (Interpol) põhikirja, eriti selle artiklit 2, mis kohustab organisatsiooni tegutsema inimõiguste ülddeklaratsiooni põhimõtteid järgides, ja artiklit 3, mille kohaselt organisatsioonil on vastavalt neutraalsuse põhimõttele rangelt keelatud osaleda poliitilise, sõjalise, usulise või rassilise iseloomuga sekkumises või tegevuses,
- võttes arvesse 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsiooni, mida on ajakohastatud lisaprotokollidega 1975., 1978., 2010. ja 2012. aastal,
- võttes arvesse ÜRO 1998. aasta detsembri deklaratsiooni üksikisikute, rühmituste ja ühiskondlike organite õiguse ja vastutuse kohta edendada ja kaitsta üldtunnustatud inimõigusi ja põhivabadusi, eriti selle artiklit 6,
- võttes arvesse Genfi konventsiooni ja pagulasseisundi protokoll, eriti selle artiklit 8,
- võttes arvesse kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti, eriti selle artiklit 5,
- võttes arvesse ELi suuniseid inimõiguste kaitsjate kohta,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi uuringuteenistuse 2018. aasta novembri ülevaadet ELi toetuse kohta inimõiguste kaitsjatele kogu maailmas,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi inimõiguste allkomisjoni tellitud uuringut „Interpoli tagaotsimisteadete väärkasutamine ja selle mõju inimõigustele – hiljutised arengud“, mille koostas 2019. aasta jaanuaris liidu välispoliitika peadirektoraadi välissuhete poliitikaosakond,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee 15. oktoobri 2019. aasta aruannet „Interpol reform and extradition proceedings: building trust by fighting abuse“ (Interpoli reform ja väljaandmismenetlused: usalduse suurendamine kuritarvitamise vastu võitlemise kaudu),
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee 29. novembri 2019. aasta resolutsiooni nr 2315 „Interpol reform and extradition proceedings: building trust by fighting abuse“ (Interpoli reform ja väljaandmismenetlused: usalduse suurendamine kuritarvitamise vastu võitlemise kaudu),
- võttes arvesse nõukogu 19. juuli 2021. aasta otsust (EL) 2021/1312, millega antakse luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ja Rahvusvahelise Kriminaalpolitsei

Organisatsiooni (Interpol) vahelise koostöölepingu üle¹,

- võttes arvesse oma 16. septembri 2021. aasta resolutsiooni inimõiguste kaitsja Ahmed Mansoori juhtumi kohta Araabia Ühendemiraatides²,
 - võttes arvesse kodanikuühiskonna resolutsiooni, mis võeti vastu enne 23.–25. novembril 2021. aastal Istanbulis toimunud Interpoli 89. peaassambleed,
- A. arvestades, et Interpol on maailma suurim rahvusvaheline kriminaalpolitsei organisatsioon; arvestades, et ELil on Interpoli suurima rahastajana oluline roll selle organisatsiooni toimimise mõjutamisel, eelkõige selle läbipaistvuse ja aruandekohustuse parandamisel;
- B. arvestades, et 2021. aasta detsembris alustas komisjon ELi nimel läbirääkimisi rahvusvahelise lepingu üle, millega taotletakse tugevamat koostööd Interpoliga, sealhulgas juurdepääsu organisatsiooni andmebaasidele ning operatiiv- ja strateegilise koostöö tugevdamist; arvestades, et komisjon loodab need läbirääkimised lõpule viia 2022. aasta lõpuks;
- C. arvestades, et leping võimaldaks ELi asutustele juurdepääsu Interpoli andmebaasidele kooskõlas nende volitustega ning peaks vastama ELi andmekaitsekorrale ja inimõiguste standarditele;
- D. arvestades, et koostalitlusvõime määruses (EL) 2019/818³ keelatakse selgesõnaliselt isikuandmete edastamine või nende kättesaadavaks tegemine ELi mittekuuluvale riigile, rahvusvahelisele organisatsioonile või eraõiguslikule isikule;
- E. arvestades, et tuleb leida mõistlik tasakaal raskete kuritegude eest karistamatuse ärahoidmise ja nende isikute õiguste austamise vahel, kelle andmeid Interpol vahetab või kelle andmeid Interpoliga vahetatakse;
- F. arvestades, et tagaotsimisteadete arv on viimase kümne aasta jooksul järsult suurenenud;
- G. arvestades, et Interpol on reforminud ja tugevdanud oma tagaotsimisteadete läbivaatamisprotsessi; arvestades, et siiski valmistab endiselt tõsist muret asjaolu, et autoritaarsed riigid kuritarvitavad andmete jagamist inimõiguste kaitsjate, ajakirjanike, advokaatide, kodanikuühiskonna aktivistide ja poliitiliste vastaste tagakiusamiseks teadliku sihikulevõtmise ja muude kuritarvitamise vormide kaudu;
- H. arvestades, et Interpoli andmete jagamisel, sealhulgas tagaotsimisteadete ja märgukirjade eesmärgil, võib olla tõsine negatiivne mõju sihtmärgiks olevate isikute inimõigustele, sealhulgas õigusele vabadusele ja turvalisusele ning õigusele õiglasele kohtulikule arutamisele;

¹ ELT L 287, 10.8.2021, lk 2.

² ELT C 117, 11.3. 2022, lk 109.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta määrus (EL) 2019/818, millega luuakse ELi infosüsteemide koostalitlusvõime raamistik politsei- ja õiguskooostöö, varjupaiga ja rände valdkonnas (ELT L 135, 22.5.2019, lk 8).

- I. arvestades, et poliitiliselt motiveeritud tagaotsimisteed ja märgukirjad võimaldavad autoritaarsetel režiimidel taga kiusata inimõiguste kaitsjaid, kodanikuühiskonna aktiviste, ajakirjanikke, advokaate ning poliitilisi vastaseid, rikkudes rahvusvahelisi inimõiguste standardeid;
- J. arvestades, et Interpol on oma eeskirjade kohaselt kohustatud mitte abistama liikmeid, kes tegutsevad rahvusvahelist inimõigustealast õigust rikkudes; arvestades, et Interpoli andmetöötlusteeskirjade artiklis 131 on sätestatud võimalus peatada juurdepääs Interpoli andmebaasidele, kui riiklikul keskbürool või rahvusvahelisel üksusel on raskusi andmete töötlemisel Interpoli infosüsteemis või kui ta ei täida oma kohustusi;
- K. arvestades, et Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee on korduvalt nõudnud Interpoli reformimist; arvestades, et assamblee märgib kahetsusega, et mitmeid soovitusi ei ole siiani rakendatud, eelkõige neid, mis on ette nähtud Interpoli töö läbipaistvuse ja nende riikide aruandekohustuse parandamiseks, kelle riiklikud keskbürood kuritarvitavad Interpoli vahendeid;
- L. arvestades, et parlament on väljendanud sügavat muret ametisoleva Interpoli presidendi kandidatuuri ja ametisse valimise suhtes; arvestades, et 11. mail 2022 algatati Prantsusmaal Interpoli presidendi suhtes uurimine, mis käsitleb väidetavat piinamist;
1. rõhutab, et koostöö ja teabe jagamine on olulised vahendid kuritegevuse ja terrorismi vastu võitlemiseks ning õigusemõistmiseks, kuid need peavad olema rahvusvaheliste inimõiguste standardite ning vajalikkuse, proportsionaalsuse, seaduslikkuse ja koostöö põhimõtetega täielikus kooskõlas, et tagada õigusriigi põhimõtete järgimine;
 2. usub, et ülioluline on tagada, et lõpliku kokkuleppega panustataks võitlusesse karistamatuse vastu tõsiste kuritegude eest, garanteerides samas nende isikute õiguste austamise, kelle andmeid Interpol vahetab või kelle andmeid Interpoliga vahetatakse, eelkõige nende õiguse andmekaitsele ja privaatsusele ning õiglasele kohtumõistmisele; peab kahetsusväärseks, et komisjon ei hinnanud enne lepingu läbirääkimiste alustamist selle mõju inimõigustele; nõuab, et selline hindamine viidaks kiiremas korras läbi; nõuab, et inimõiguste mõjuhinnangu tulemusi jagataks kaasseadusandjatega;
 3. kutsub liikmesriike üles täitma Europoliga sõlmitud koostöölepingute raames võetud kohustust ning toetama Interpoli kõrgeima taseme inimõiguste standardite edendamisel ja tõhustamisel, sealhulgas mis puudutab inimkaubanduse kõiki vorme ning soolise perspektiivi edasist tugevdamist; palub, et komisjon töötaks välja konkreetset suunised selle kohta, kuidas õiguskaitseasutused peaksid oma tegevuses ja eelkõige koostöös teiste rahvusvaheliste õiguskaitseasutustega sooküsimusi ja inimõigusi käsitlevaid eksperdiarvamusi arvesse võtma;
 4. nõuab tungivalt, et EL ja Europol tugevdaksid koostööd Interpoliga, et parandada teabevahetust ning toetada piiriüleseid inimkaubanduse (eelkõige kui see toimub seksuaalse ärakasutamise eesmärgil) ja muude tõsiste kuritegudega seotud uurimisi; kutsub komisjoni sellega seoses üles andma Europolile vajalikku rahalist toetust, et koostööd Interpoliga selles valdkonnas tugevdada;
 5. rõhutab, et mõned Interpoli liikmed võivad andmeid kuritarvitada; rõhutab seetõttu, et EL ja Interpol peavad võtma mõjusamaid meetmeid Interpoli liikmete vastu, kes ei järgi

rahvusvahelist õigust ja Interpoli enda eeskirju, peatades nende liikmesuse, keelates neile seeläbi juurdepääsu ELi ja ELi mittekuuluvate riikide andmebaasidele;

6. nõuab tungivalt Interpoli juhtivatele ametikohtadele valimise kriteeriumite reformimist, sest nendele kohtadele peab valima laitmatu inimõiguste taustaga isikud; rõhutab vajadust tagada, et Interpoli juhid järgiksid kõrgeid moraalinorme; rõhutab, et Interpoli juhtivatel ametikohtadel (sealhulgas presidendi, asepresidentide ning täitevkomitee ja peasekretariaadi liikmete ametikohtadel) töötamise tingimusteks peaks olema kõrge moraal, erapooletus ja ausameelsus ning inimõiguste standardite järgimine; nõuab, et EL teeks ettepaneku nende soovitude lisamise kohta Interpoli põhikirja; nõuab, et komisjon ja liikmesriigid avaldaksid sellele organisatsioonile survet, et ta tagaks Interpoli juhtide valimisel peaassamblee poolt läbipaistvuse ja rakendaks kindlaid kontrolliprotsesse; väljendab tõsist muret praeguse Interpoli presidendi hiljutise ametisse nimetamise ja mõju pärast, mida see võib avaldada põhiõigustele ning selle organisatsiooni toimimisele ja usaldusväärsusele; rõhutab, et hagide esitamine tema vastu jätkub;
7. mõistab karmilt hukka Interpoli teadete ja märgukirjade süsteemi kuritarvitamise mõne riigi poolt poliitiliste vastaste, ajakirjanike, advokaatide, inimõiguste kaitsjate ja kodanikuühiskonna aktivistide tagakiusamiseks väljaspool oma territooriumi ja kutsub Interpoli üles oma tegevustes oma põhikirja sätteid jälgima, eelkõige inimõiguste osas; leiab, et teadete läbivaatamise protsessi hiljutine reformimine ei aidanud selle nähtusega tulemuslikult tegeleda või tagada selles protsessis vastutus ja läbipaistvus;
8. kutsub Interpoli täitevkomiteed üles võtma viivitamata meetmeid, et peatada teadete ja märgukirjade süsteemi tahtlikult kuritarvitavate riikide, nagu Venemaa ja Valgevene, liikmesus ja Interpoli andmebaasi töötlemisõigused, kuna väärkasutuse ja tõsiste põhiõiguste rikkumiste ning dissidentide sihikule võtmise oht on suur; kutsub komisjoni ja ELi liikmesriike üles taotlema leevendusmeetmete rakendamist, et piirata sellise kuritarvitamise ohtu;
9. kutsub komisjoni kui aluslepingute täitmise järelevalvajat üles kasutama oma mõju Interpolis, et toetada vajalikke reforme, nii et Interpol austaks täielikult inimõigusi, jäädes samal ajal seadusliku rahvusvahelise politseikoostöö mõjusaks vahendiks, nõudes meetmete võtmist selleks, et:
 - a. tagada, et igasugune teabevahetus ELi ja Interpoli vahel, kooskõlas kehtivate ELi õigusaktidega, on kuritarvitamise eest piisavalt kaitstud, lisades lepingusse piisavad kaitsemeetmed, ning et Interpolile või ELi mittekuuluvatele riikidele, mis ei ole hõlmatud ELi õigusaktidega, ei tagataks otsest või kaudset ligipääsu ELi andmebaasidele; lisaks tagada, et kõik ELi mittekuuluvate riikide poolt edastatavad isikuandmed edastataks seaduslikult ega pärineks okupeeritud riikidest või piirkondadest ega oleks nendega seotud;
 - b. tõhustada ennetusmeetmeid, nagu inimõiguste riskihindamise suunised koos soolise perspektiiviga, järjepidevate inimõiguste standardite kohaldamine tagaotsimisteadete ja märgukirjade töötlemisel ning tõhusamad kontrolli-, läbivaatamis- ja järelevalvesüsteemid ning järelkontroll; nõuda, et Interpoli peasekretariaadis eraldataks tagaotsimisteadete ja märgukirjade eel- ja

- järelekontrolliks rohkem inimressursse ja rahalisi vahendeid;
- c. parandada tõhusust, et lühendada teadete tühistamise protsessi;
 - d. suurendada läbipaistvust, eelkõige avaldades statistilisi andmeid Interpoli hoiatusteadete taotluste vastuvõtmise ja tagasilükkamise (lisades nende tagasilükkamiste põhjendused) iga-aastase arvu kohta;
 - e. hõlbustada tõhusamat kaebuste esitamise mehhanismi, muutes selle kiiremaks, interaktiivsemaks ja läbipaistvamaks; suurendada Interpoli failide kontrollikomisjoni inimressursse ja rahalisi vahendeid; luua iseseisev edasikaebamisorgan Interpoli failide kontrollikomisjoni võetud otsuste vastu; uurida võimalust luua poliitiliselt motiveeritud tagaotsimisteadete ja märgukirjade ohvritele hüvitusfond;
 - f. tagada, et leping säilitab igale isikule, kelle andmeid lepingu alusel kaitstakse, õiguse haldus- ja kohtulikule õiguskaitsesele;
 - g. teha lõpp poliitiliselt motiveeritud teadetele, sealhulgas kehtestades mõjusamalt parandusmeetmeid riikide suhtes (sealhulgas ajutine kõrvaldamine Interpolist), kes rikuvad sageli Interpoli eeskirju;
 - h. arendada edasi õigusraamistikku ja selle Interpoli mehhanismide suhtes kohaldamist, et tagada tagaotsimisteadete ja märgukirjade järjekindel käsitlemine vastavalt Interpoli põhikirja artiklitele 2 ja 3;
 - i. koostada igal aastal nende soovitude kohta rakendamisaruanne ning anda Euroopa Parlamendile edusammudest aru;
 - j. eraldada vahendeid projektidele, mis on mõeldud eelkõige tagaotsimisteadete ja märgukirjade töötlemise ja läbivaatamise selguse ja läbipaistvuse parandamiseks, et vältida inimõiguste rikkumist, kaasates tõhusalt sidusrühmi ja vabaühendusi.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	14.6.2022
Lõpphääletuse tulemus	+: 53 -: 2 0: 2
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Alexander Alexandrov Yordanov, François Alfonsi, Maria Arena, Petras Auštrevičius, Traian Băsescu, Anna Bonfrisco, Susanna Ceccardi, Katalin Cseh, Giorgos Georgiou, Raphaël Glucksmann, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Peter Kofod, Dietmar Köster, Andrius Kubilius, David Lega, Leopoldo López Gil, Antonio López-Istúriz White, Claudiu Manda, Lukas Mandl, Thierry Mariani, David McAllister, Vangelis Meimarakis, Sven Mikser, Francisco José Millán Mon, Javier Nart, Matjaž Nemeč, Demetris Papadakis, Tonino Picula, Giuliano Pisapia, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Jacek Saryusz-Wolski, Sergei Stanishev, Tineke Strik, Dominik Tarczyński, Viola Von Cramon-Taubadel, Isabel Wiseler-Lima, Salima Yenbou, Bernhard Zimniok
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Vladimír Bilčík, Corina Crețu, Angel Dzhambazki, Nicolaus Fest, Arba Kokalari, Andrey Kovatchev, Karsten Lucke, Erik Marquardt, Marisa Matias, Alessandra Moretti, Paulo Rangel, Javier Zarzalejos
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Asim Ademov, Stéphane Bijoux, Virginie Joron, Liudas Mažylis, Bettina Vollath

NIMELINE LÖPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

53	+
ECR	Angel Dzhambazki, Jacek Saryusz-Wolski, Dominik Tarczyński
ID	Anna Bonfrisco, Susanna Ceccardi, Nicolaus Fest, Peter Kofod, Bernhard Zimniok
PPE	Asim Ademov, Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Vladimír Bilčík, Arba Kokalari, Andrey Kovatchev, Andrius Kubilius, David Lega, Leopoldo López Gil, Antonio López-Istúriz White, David McAllister, Lukas Mandl, Liudas Mažylis, Vangelis Meimarakis, Francisco José Millán Mon, Paulo Rangel, Isabel Wiseler-Lima, Javier Zarzalejos
RENEW	Petras Auštrevičius, Stéphane Bijoux, Katalin Cseh, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Javier Nart, Salima Yenbou
S&D	Maria Arena, Corina Crețu, Raphaël Glucksmann, Dietmar Köster, Karsten Lucke, Claudiu Manda, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Matjaž Nemeč, Demetris Papadakis, Tonino Picula, Giuliano Pisapia, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Sergei Stanishev, Bettina Vollath
VERTS/ALE	François Alfonsi, Erik Marquardt, Tineke Strik, Viola Von Cramon-Taubadel

2	-
ID	Virginie Joron, Thierry Mariani

2	0
THE LEFT	Giorgos Georgiou, Marisa Matias

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu